

MUSTAFA SUPHİ ANADOLU'YA NİÇİN GELİYORDU?

12 Haziran 2022

Yıldırım Koç

Mustafa Suphi ve yoldaşlarının Anadolu'ya geçişlerinin amacı neydi? Büyük Millet Meclisi'nin yönettiği mücadeleye katılmak mı, mücadelenin yöneticiliğini ele geçirmek mi?

Mustafa Kemal Paşa, 13.9.1920 günü Türkiye Komünist Fırkası yöneticileri Mustafa Suphi Bey ve Mehmet Emin Bey'e, 15.6.1920 tarihli mektuplarına cevaben gönderdiği mektupta şunları yazıyordu:

“Büyük çoğunluğu rençber ve köylüden meydana gelen milletimiz, Batı'nın emperyalizm ve kapitalizm mahkûmiyetinden kendini kurtarabilmek için bunlara karşı birleşmiş olarak mücadele ve mübarezeye karar vermiştir ve bu kararını tatbik etmektedir. (...)

“Gerek şahsen ben ve gerekse bütün mesai arkadaşlarım çoğunluğu rençber ve köylüden ibaret olan milletimizin bağımsızlığını tesis ve temin yegâne gayesini takip etmekteyiz.

“Memleket ve milletimiz her taraftan emperyalist ve kapitalistlerin hücumlarına maruz bir halde olduğu gibi, fiilen bunlara iştirak eden İstanbul hükümetinin padişahına atfen memleket dahilinde çıkarılan devamlı karışıklıklardan doğan mahalli anlaşmazlıklara da karşı koymak mecburiyetindedir. Dolayısıyla, milletin birlik ve mukavemetini ihlal edebilecek zamansız ve fazla teşebbüslerden sakınmak, milletimizin kurtuluşu açısından elzemdir. Bu lüzumu göz önünde bulunduran Büyük Millet Meclisi, toplumsal inkılabı sükûnetle ve esaslı surette tatbik etmektedir.

“Gaye ve prensip itibarıyla bizimle tamamen ortak olan Türkiye İştirâkiyûn Teşkilatı'ndan maddeten ve manen hakkıyla istifade edebilmeliğimiz için, teşkilatınızın sadece Büyük Millet Meclisi Riyaseti'yle irtibat tesis ve muhafaza eylemesi lazımdır. Türkiye dahilinde tatbik edilecek her türlü teşkilat ve inkılâplar ancak bu kanal vasıtasıyla yapılabilir.” (ATABE, Cilt 9, 2002, s.328-329.)

Ancak Mustafa Suphi'nin ve büyük olasılıkla da Sovyet Rusya'nın gerçek amacı farklıydı.

Mustafa Suphi'nin Moskova'da 28 Ekim 1919 tarihinde yazdığı “Bizim İşimiz” başlıklı yazı, Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na bağlı olmanın değil, “Anadolu'daki bütün işleri kendi eline” almanın amaçlandığını göstermektedir. TKP'nin önemli yöneticilerinden ve TKP tarihi konusunda çok değerli çalışmalar gerçekleştirmiş olan Bilal Şen'in Rusya'daki arşivde bulup açıkladığı bir belge aşağıda sunulmaktadır. Mustafa Suphi, “Bizim İşimiz” başlıklı yazıda gerçek amaçlarını şöyle ifade etmektedir:

“Bizim İşimiz.

“A – Sosyalist ve Sosyal Demokrat parti örgütlerinde komünist propagandasını şiddetlendirmek, bölgelerde (birer) matbaa elde etmek, birer gazete çıkarmak, edebiyat sağlamak, bizim programa göre hareket edenlerin ve bizim sosyalist partilere sempati duyanların (katılacağı) bir kongre toplamak ve Üçüncü Enternasyonal'in diktatörlük (ilkesini) kabul etmek, ilk fırsatta Türkiye Komünist Partisi'ni ilan etmek.

“B – Böylece Anadolu'nun çeşitli yerlerindeki partizan müfrezeleri arasında bağlar kurmak için cephe gerisi sağlamak ve bu hareketi güçlendirmek için Askeri Devrim Komitesi kurmak gerekir.

“Bu teşkilat bağımsız olacak, ama bizim örgütlerin güdümünde bulunacak.

“Türkiye Askeri Devrim Komitesi'nin bütün işi, gerek Sovyet Rusya'da ve gerekse tüm dünyada sosyal devrim hareketinin devamı ve muhafazası doğrultusunda yoğunlaşacak. O İngiliz-Fransız işgalcilerine karşı, Anadolu hareketine, bu hareketin Kafkas'lara yapılmasına, o yerlerde Sovyet erki örgütlenmesine geniş yardım gösterecek. **Türkiye Askeri Devrim Komitesi ilk olanaktan yararlanıp Anadolu'daki bütün işleri kendi eline alarak Sosyalist Türkiye'yi kuracak ve sınırdaş Sovyet Rusya'yla el ele verme amacına yönelecek.** İmza: Mustafa Suphi, Moskova, 28 Ekim 1919” (Ersin Tosun (der.), **Bilal Şen Arşiv Çalışmaları**, Sosyal Tarih Yay., İstanbul, 2019, s.93)

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin 8 Kasım 1920 tarihli “T.K.P.'nin Günümüz Koşullarındaki Asgari Programıyla İlgili Kararı”nda da, bu amaç daha yumuşak bir biçimde şöyle ifade ediliyordu:

“Bugünkü ortam ve koşullarda, bu görevlerin en önemlisi, Anadolu’yu emperyalist işgale karşı savunan isyan hareketini güçlendirmek ve bu hareketi yöneten hükümeti desteklemektir. Bunun yanı sıra, Türkiye’de oldukça üstün durumdaki **isyan hareketinin davasını tamamıyla hükümetin yüksek memurlarının ve burjuvazinin eline bırakmamak** için Türkiye Komünist Partisi, işçi ve köylü emekçi yığınları arasında sınıf bilincini uyandıracak duruma gelinceye kadar devrimci hareketi derinleştirmeyi ve böylece bir taraftan Antant devletlerine karşı genel düşmanlık ortamından faydalanıp sosyal devrim fikirlerinin emekçi yığınları arasında filizlenmesine yardımcı olmayı, diğer taraftan da, bolşevizme sempati duyan akım ve eğilimleri güçlendirip tanzim etmeyi gerekli görüyor.” (TKP MK 1920-1921 Dönüş Belgeleri-1, çev.Yücel Demirel, Tüstav Yay., İstanbul, 2004, s.154-155)

Bu amaçla, Çarlık Rusyası ile savaş sırasında teslim alınan Osmanlı askerlerinin bir bölümünden oluşturulan birlikler de, Sovyet Rusya’nın desteğiyle, kullanılacaktı.